

Felszínformáló külső erők

Belső erők:

- **gravitáció (tömegmozgás)**
- **kőzetlemezek mozgása**
- **hegységek felgyűrődése**
- **vetődés, medencék és árkok**
- **vulkáni kúpok, láva és tufa takarók képződése**
- **földrengések**

*Eredetük radioaktív anyagok bomlása-a Föld belső
hőtermelése-a köpeny magmaáramlásai*

képek megtekintése

Külső erők:

Energia a napsugárzás

- időjárási elemek
- víz
- jég
- élővilág
- társadalom

Felszín egyengetése.

Folyamatok

A.) aprózódás

- *alak*
- *forma*
- *méret*

B.) mállás

kémiai változás

vegyi összetétel megváltozása

Elszállítás, felhalmozódás

aprózódás, mállás —————> kőzetdarabok —————>

—————> magasabb térszínről az alacsonyabb felé mozognak és felhalmozódnak

Aprózódás

(a kőzet kisebb, nagyobb darabokra esik szét)

ok:

hőmérséklet ingadozás

melegszik-kitágul

lehűl-összehúzódik

következmény:

repedezik-darabokra esik

segíti a fagyás

a repedésbe beszivároga víz-megfagy-megnő a térfogata- feszíti a repedéseket

mállás

meleg, csapadékos területeken

oldás-víz-szerkezete és a kémiai összetétele is megváltozik

A felszínformáló munka folyamatai:

- 1. lepusztulás*
- 2. szállítás*
- 3. felhalmozás*

Jégvájta felszín

A.) hullámosra csiszolt felszín

-jégtakaró és a szállított törmelék gyalulja a felszínt

-puhább kőzeteket jobban a keményeket kevésbé

rajz

Jégvájta felszín

B.) gleccser

- *lassan mozgó jégtömeg*
- *hóhatár alá érve elolvad=gleccserpatak*

hóhatár: az a magasság ami fölött nyáron sem olvad el a hó

- *U alakú völgyet váj*
- *hordaléka: moréna*
jég által szállított hordalék
- *a szállított hordalékot a jég, ha elolvad és sáncszerűen lerakja*

víz felszínalakító tevékenysége

- *pusztít*
- *szállít*
- *épít*

A.) hegységekben

meredek lejtő

gyors

nagy esés

a törmeléket könnyen elszállítják

V alakú völgyet vájnak

B.) hegységek lábánál

legyezőszerűen lerakják a hordalékot

a felszín esése csökken

folyása lelassul

nincs elegendő ereje

széttéríti a hordalékát

hordalékkúpot épít

C.) alföldeken

meanderezik

kanyarog

lelassul

zátonyokat, szigeteket épít

D.) tengerpartokon

D.1.) magaspart

pusztuló part

meredek falú, sziklás, mély vízű part

hullámok pusztítják

D.) tengerpartokon

D.2.) lapospart

épülő part

homokos, lapos part, hullámok lelassulnak

lerakják a hordalékot

Szél felszínalakító tevékenysége

száraz égajlaton

sivatag, félsivatagos területeken

homokos tengerparton

pusztít, épít

homokbuckák, homokdűnék, szfinx